

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آزادسازی سهام عدالت؛ موانع و راهکارها

مهدي حاجيوند

- سرشناسه : حاجی‌وند، مهدی، ۱۳۵۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : آزادسازی سهام عدالت؛ موانع و راهکارها/ مهدی حاجی‌وند
 مشخصات نشر: تهران : مشق شب، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۴۴۸ ص. : مصور، جدول، نمودار.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۰-۲۰-۵
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : سازمان خصوصی سازی. طرح توزیع سهام عدالت
 موضوع : درآمد-- توزیع-- قوانین و مقررات -- ایران
 موضوع : Income distribution -- Law and legislation -- Iran
 موضوع : خصوصی سازی -- قوانین و مقررات -- ایران
 موضوع : Privatization -- Law and legislation -- Iran
 موضوع : ایران -- سیاست اقتصادی -- قوانین و مقررات
 موضوع : Iran -- Economic policy -- Law and legislation
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۷/ح۲۴/کMH۳۵۴۰
 رده بندی دیویی : ۳۳۹/۳۲۰۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۲۸۷۱۳۴

مؤسسه انتشاراتی مشق شب

نام کتاب: آزادسازی سهام عدالت؛ موانع و راهکارها
 نویسنده : مهدی حاجی‌وند
 مجری: مشق شب
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 نوبت چاپ: اول / ۹۷
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۰-۲۰-۵

نشانی مرکز نشر و پخش: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان قدس،

ساختمان آنتول فرانس، (شماره ۳) واحد ۱۱

تلفن تماس: ۱۷ - ۶۶۹۶۲۵۱۶ - ۶۶۴۸۸۸۲۰ نمابر:

www.mashgheshabpub.ir

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر می‌باشد.

تقدیم به

بزرگ‌ترین معلمان زندگی‌ام؛

پدر و مادر عزیزم

به دخترم «رها»

و تقدیم به همسرم

فهرست مطالب

۱۵.....	فصل اول / خصوصی سازی؛ تعاریف، اهداف و روش ها
۱۷.....	مقدمه
۱۸.....	مفاهیم و تعاریف خصوصی سازی
۱۹.....	تاریخچه خصوصی سازی در جهان
۲۱.....	ضرورت، دلایل و اهداف خصوصی سازی
۲۴.....	روش های خصوصی سازی
۲۷.....	الزامات موفقیت در برنامه های خصوصی سازی
۲۹.....	تاریخچه خصوصی سازی در ایران
۳۱.....	اصل ۴۴ قانون اساسی
۳۲.....	ابلاغیه اصل ۴۴ قانون اساسی
۳۷.....	روش های خصوصی سازی در ایران
۳۸.....	تاریخچه تشکیل سازمان خصوصی سازی، وظایف و اهداف
۴۱.....	هیئت واگذاری
۴۳.....	شورای عالی اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
۴۴.....	سهام سهام عدالت از واگذاری های دولت
۴۷.....	فصل دوم / تجربه جهانی در اجرای برنامه توزیع کوپن سهام
۴۹.....	مقدمه
۵۰.....	پیشینه توزیع کوپن سهام در دنیا
۵۶.....	اهداف کشورها از توزیع کوپن سهام
۵۹.....	انواع کوپن سهام
۶۰.....	هزینه های اجرای برنامه توزیع کوپن سهام
۶۱.....	روش های نقد کردن کوپن سهام
۶۲.....	ویژگی های اجرایی مشترک میان کشورها در اجرای برنامه توزیع کوپن سهام
۷۰.....	تجربه کشورها در توزیع کوپن سهام (خصوصی سازی کوپنی)
۱۰۵.....	خلاصه و جمع بندی تجربه خصوصی سازی کوپنی در کشورها
۱۱۰.....	چرا برخی کوپن سهام را تجربه ای شکست خورده می دانند؟
۱۱۳.....	فصل سوم / سهام عدالت
۱۱۵.....	مقدمه
۱۱۵.....	تعریف سهام عدالت
۱۱۷.....	تاریخچه اجرای طرح توزیع سهام عدالت در ایران
۱۲۰.....	جزئیات طرح مالکیت فراگیر
۱۲۲.....	دلایل گرایش دولت ها به سوی سهام عدالت
۱۲۲.....	پاسخ رهبرانقلاب به درخواست اختصاص سهام دولت به طرح سهام عدالت

۱۲۳.....	مبانی قانونی، آیین نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرای طرح توزیع سهام عدالت
۱۲۴.....	شاخص‌ترین مواد قانونی مرتبط با طرح توزیع سهام عدالت
۱۲۵.....	گزیده‌ای از مفاد تصویب‌نامه‌های اخیر شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در خصوص سهام عدالت
۱۲۷.....	آیین نامه اجرایی توزیع سهام عدالت
۱۲۹.....	فصل ششم (مواد ۳۴ تا ۳۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
۱۳۱.....	اهداف طرح توزیع سهام عدالت
۱۳۲.....	برخی تسهیلات و منافع ذاتی و همچنین ویژگی‌های طرح توزیع سهام عدالت
۱۳۳.....	ارکان طرح توزیع سهام عدالت
۱۳۶.....	ساختار اجرایی طرح
۱۳۷.....	فرآیند شناسایی، صدور دعوت‌نامه و نهایی‌سازی ثبت نام مشمولان مراحل مختلف سهام عدالت
۱۴۰.....	فرآیند اعطای سهام عدالت به مشمولان طرح
۱۴۰.....	سازوکار قانونی شناسایی مشمولان سهام عدالت
۱۴۱.....	مشمولان طرح سهام عدالت
۱۴۵.....	مشمولان نهایی طرح توزیع سهام عدالت به تفکیک استان
۱۴۷.....	وضعیت پورتفوی اختصاص یافته به سهام عدالت
۱۴۷.....	دلایل تأکید قانون بر بررسی بودن شرکت‌های حاضر در سید سهام عدالت
۱۴۸.....	وضعیت تسویه اقساط مشمولان سهام عدالت
۱۴۸.....	شرکت‌های سرمایه‌پذیر
۱۵۱.....	نحوه قیمت‌گذاری سهام عدالت
۱۵۲.....	شیوه‌های قیمت‌گذاری سهام شرکت‌های قابل واگذاری در قالب سهام عدالت
۱۵۵.....	فرآیند وصول مطالبات از شرکت‌های سرمایه‌پذیر
۱۵۷.....	آزادسازی سهام عدالت
۱۵۹.....	طرح سهام عدالت و چالشی به نام نبود ثبات در سید این سهام
۱۶۳.....	چالشی به نام پرداخت سود سهام عدالت پیش از پایان مهلت ۱۰ ساله تسویه اقساط
۱۶۴.....	چالشی به نام شرکت‌های تعاونی سهام عدالت
۱۶۵.....	متوفیان طرح توزیع سهام عدالت
۱۶۷.....	مقایسه تطبیقی تجربه چند کشور منتخب در مورد کوپن سهام و طرح سهام عدالت در ایران
۱۷۳.....	فصل چهارم / صندوق‌های قابل معامله
۱۷۵.....	مقدمه
۱۷۶.....	روش‌های سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه
۱۷۸.....	تعریف صندوق سرمایه‌گذاری
۱۸۰.....	تاریخچه پیدایش صندوق‌های سرمایه‌گذاری در جهان
۱۸۱.....	تاریخچه صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران
۱۸۱.....	مزایای صندوق‌های سرمایه‌گذاری
۱۸۷.....	معایب صندوق‌های سرمایه‌گذاری
۱۸۷.....	روش‌های کسب سود در صندوق‌های سرمایه‌گذاری
۱۸۸.....	ریسک‌های صندوق‌های سرمایه‌گذاری

۱۹۰.....	هزینه‌های صندوق سرمایه‌گذاری
۱۹۲.....	معیارهای انتخاب یک صندوق سرمایه‌گذاری مناسب
۱۹۵.....	انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری
۱۹۸.....	صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله
۲۰۰.....	تاریخچه شکل‌گیری و توسعه صندوق‌های قابل معامله در بازارهای مالی
۲۰۲.....	روند رشد صندوق‌های قابل معامله در دنیا
۲۰۳.....	ارزش صندوق‌های قابل معامله در بورس‌های جهان در سال ۲۰۱۷
۲۰۴.....	افزایش ارزش صندوق‌های قابل معامله در بازارهای جهانی به ۵ تریلیون دلار
۲۰۴.....	تاریخچه صندوق‌های قابل معامله در ایران
۲۰۵.....	۸۳ هزار میلیارد ریال، ارزش صندوق‌های قابل معامله در ایران
۲۰۶.....	انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله
۲۰۶.....	ارکان صندوق‌های قابل معامله
۲۱۰.....	مزایای سرمایه‌گذاری در صندوق‌های قابل معامله
۲۱۶.....	مزایای صندوق‌های قابل معامله نسبت به صندوق‌های سرمایه‌گذاری
۲۱۷.....	معایب صندوق‌های قابل معامله
۲۱۹.....	ریسک‌های سرمایه‌گذاری در صندوق‌های قابل معامله
۲۲۰.....	نحوه سرمایه‌گذاری در صندوق‌های قابل معامله
۲۲۰.....	نحوه قیمت‌گذاری واحدهای صندوق‌ها
۲۲۱.....	اطلاعات صندوق‌های قابل معامله پذیرفته شده
۲۲۳.....	کارنامه صندوق‌های سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۶
۲۲۶.....	آسیب‌شناسی صنعت صندوق‌های قابل معامله در بازار سرمایه ایران
۲۲۷.....	راهکارهای تقویت صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران
۲۳۳.....	تجربه جهانی در آزادسازی کوبین سهام در قالب صندوق‌ها
۲۵۳.....	فصل پنجم / آزادسازی سهام عدالت؛ موانع و راهکارها
۲۵۵.....	مقدمه
۲۵۶.....	تجربه جهانی در آزادسازی کوبین سهام
۲۶۷.....	روش‌های آزادسازی سهام عدالت
	الف) آزادسازی سهام عدالت از طریق ورود شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی سهام عدالت به بازار سرمایه و معاملاتی شدن سهام آن‌ها
۲۶۸.....	موارد قانونی آزادسازی سهام عدالت از طریق پذیرش شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی در بازار سهام
۲۷۳.....	شرط‌ها و مراحل ورود شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به بورس و فرابورس
۲۷۴.....	دلایل عدم آزادسازی سهام عدالت از طریق سرمایه‌گذاری‌های استانی
۲۷۷.....	ب) دیگر روش‌های آزادسازی سهام عدالت
۲۸۱.....	پ) آزادسازی سهام عدالت در قالب صندوق‌های قابل معامله
۲۸۲.....	لایحه پیشنهادی ساماندهی طرح توزیع سهام عدالت
۲۸۵.....	جزئیاتی از لایحه ساماندهی سهام عدالت
۲۹۱.....	چگونگی آزادسازی سهام عدالت

۲۹۳	منافع آزادسازی سهام عدالت برای مشمولان
۲۹۴	مزایای آزادسازی سهام عدالت در قالب صندوق های قابل معامله
۲۹۷	چالش های آزادسازی سهام عدالت در قالب صندوق های قابل معامله
۳۰۳	گزارش مجلس در خصوص سهام عدالت
۳۱۱	فصل نهم / سهام عدالت و رسانه
۳۱۳	مقدمه
۳۱۴	چالشی به نام فرهنگ سازی در کشور
۳۱۵	عمده ترین مسائل کشور در حوزه فرهنگ و صدا و سیما
۳۱۷	راهکارهای قانون اصل ۴۴ در خصوص فعالیت های فرهنگی و تبلیغاتی
	تصویب نامه سازماندهی فعالیت های فرهنگی - تبلیغاتی برای اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
۳۱۷	اساسی
۳۱۹	نظام نامه فعالیت های فرهنگی - تبلیغاتی برای بسترسازی، بهبود و شفافیت امر واگذاری
۳۲۱	نکاتی در خصوص تصویب نامه و نظام نامه یاد شده
۳۲۶	ایرادات مجلس به نحوه انجام فعالیت های فرهنگی در راستای اجرای اصل ۴۴
۳۲۸	اقدامات صورت گرفته در راستای فرهنگ سازی طرح سهام عدالت
۳۳۱	رسانه و آزادسازی سهام عدالت
۳۳۳	فصل دهم / جمع بندی و پیشنهادات
۳۳۵	مقدمه
۳۳۶	شباهت های سهام عدالت و کوبین سهام
۳۳۸	تفاوت سهام عدالت و کوبین سهام
۳۴۳	جمع بندی
۳۵۸	پیشنهادات
۳۶۷	فرق سهام عدالت با پرداخت یارانه نقدی
۳۶۷	اثرات اقتصادی سهام عدالت
۳۷۱	محدودیت های این پژوهش
۳۷۳	فصل هشتم / پیوست ها
۳۷۵	مقدمه
۳۷۵	مصوبات مربوط به شناسایی مشمولان سهام عدالت
۴۰۶	پاسخ به پرسش های متداول سهام عدالت
۴۱۲	نکات قابل توجه مشمولان در خصوص ارائه شماره شبای حساب بانکی
۴۱۳	آشنایی با اصطلاحات مربوط به صندوق های سرمایه گذاری
۴۲۴	توصیه هایی برای سرمایه گذاران صندوق ها
۴۲۸	واژه نامه صندوق های قابل معامله در بورس
۴۳۰	اصطلاحات رایج در بورس
۴۳۷	آشنایی با مفاهیم معاملات آنلاین اوراق بهادار
۴۳۹	توصیه هایی برای مشمولان سهام عدالت
۴۴۱	منابع / References

فهرست جداول، نمودارها و شکل‌ها

جدول ۱-۱: سهم سهام عدالت از کل واگذاری‌های سازمان خصوصی‌سازی از سال ۸۰ تا پایان سال ۹۶.....	۴۵
جدول ۱-۲: ویژگی‌های اصلی اجرای برنامه کوپن سهام در کشورهای مورد بررسی.....	۱۰۸
نمودار ۱-۳: فرایند شناسایی، صدور دعوت‌نامه و نهایی‌سازی ثبت نام مضمولان مراحل مختلف سهام عدالت.....	۱۳۹
جدول ۱-۳: گروه‌ها و تعداد مضمولان سهام عدالت.....	۱۴۴
جدول ۲-۳: مضمولان نهایی طرح توزیع سهام عدالت به تفکیک استان.....	۱۴۶
جدول ۳-۳: ارزش سهام شرکت‌های پرتفوی سهام عدالت تا بهار ۱۳۹۷.....	۱۴۷
جدول ۴-۳: وضعیت تسویه اقساط مضمولان سهام عدالت طی دوره ۱۰ ساله تقسیط.....	۱۴۸
جدول ۵-۳: شرکت‌های سرمایه‌پذیر و درصد سهام تخصیص یافته آن‌ها به سهام عدالت.....	۱۴۹
جدول ۶-۳: شیوه‌های تعیین قیمت سهام شرکت‌های مورد واگذاری در چارچوب سهام عدالت.....	۱۵۳
جدول ۷-۳: اطلاعات ۹ شرکت پالایش نفت کشور.....	۱۶۱
جدول ۸-۳: مطالعه تطبیقی تجربه چند کشور منتخب در مورد کوپن سهام و طرح سهام عدالت در ایران.....	۱۶۹
جدول ۱-۴: تاریخچه پیدایش صندوق‌های سرمایه‌گذاری.....	۱۸۰
جدول ۲-۴: هزینه‌های صدور و ابطال واحدهای سرمایه‌گذاری.....	۱۹۱
نمودار ۱-۴: ساختار سازمانی صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله.....	۲۰۸
نمودار ۲-۴: ساختار اجرایی صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله.....	۲۰۹
شکل ۱-۴: جدول بازدهی صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله.....	۲۲۲
شکل ۲-۴: جدول قیمت واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله.....	۲۲۳

در هشتم مردادماه سال ۱۳۸۴ و در ماه‌های پایانی دولت هشتم "آیین‌نامه افزایش ثروت خانوارهای ایرانی" آغازگر حرکتی بود که بعدها حدود ۵۰ میلیون نفر از جمعیت کشور را شامل و با عنوان "طرح سهام عدالت" شناخته شد.

هرچند این طرح حدود ۷۰ درصد از جمعیت کشور را شامل می‌شود و بیش از ۱۲ سال از عمر آن می‌گذرد و پنج دولت نیز آن را تجربه کرده است، اما به نظر می‌رسد آن طور که باید و شاید اهداف این طرح از جمله تسریع در روند واگذاری‌ها، سهام کردن عموم مردم در اقتصاد و اداره بنگاه‌ها، ایجاد درآمد مستمر برای خانواده‌های نیازمند و همچنین گسترش فرهنگ سهامداری و تعمیق بازار سرمایه تاکنون به ثمر نرسیده و فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی مناسبی نیز در جامعه در خصوص طرح توزیع سهام عدالت صورت نگرفته است. این عدم آشنایی افکار عمومی با مفاهیم این طرح تا جایی نمایان است که برخی از مسئولان، مدیران و تصمیم‌گیران اقتصادی کشور نیز گاهی با اظهارنظرهای نادرست خود درباره سهام عدالت، این موضوع را آشکار می‌کنند.

علاوه بر این اهالی رسانه و خبرنگاران هم در این سال‌ها به دلیل عدم آشنایی با مفاهیم و قوانین سهام عدالت آن طور که باید، در خصوص این طرح قلم نزده‌اند و در برخی موارد در انعکاس خبرها، نظرات و تحلیل‌های خود درباره سهام عدالت با مشکلات و اشتباهاتی مواجه بوده‌اند. به علاوه اینکه شمار بالای مشمولان سهام عدالت نیز از حق و حقوق خود در مورد این سهام ناآگاه باقی مانده‌اند و باید به این موارد، سوءاستفاده افراد سودجو از بی‌اطلاعی و ناآگاهی مشمولان سهام عدالت در خصوص حقوقشان را اضافه کرد.

البته همه این مشکلات و عدم فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی در مورد طرح توزیع سهام عدالت در جامعه و تبعات آن در حالی در ۱۲ سال گذشته نمود پیدا کرده و خود را به عنوان مانعی در اجرای این طرح مهم و اثرگذار در کشور مطرح کرده است که در اصل ۴۴ قانون اساسی "تصویب‌نامه سازماندهی فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغاتی برای اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی" و "نظام‌نامه فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغاتی برای بسترسازی، بهبود و شفافیت امر واگذاری"، به طور تمام و کمال

بسترهای لازم برای استفاده از ابزارهای مختلف در راستای تبلیغ، آگاهی‌رسانی و فرهنگ‌سازی جامعه در خصوص اصل ۴۴، خصوصی‌سازی و سهام عدالت را تدارک دیده که متأسفانه این موضوع در سال‌های گذشته مغفول مانده و اجرایی نشده است.

در این میان نکته مهم و قابل توجه در خصوص لزوم توجه به چگونگی و شیوه آزادسازی سهام عدالت این است که یکی از دلایل اجرای ناموفق سیاست کوپن سهام در کشورهای مختلف از جمله لهستان، عدم فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی مناسب در این زمینه است و حالا که طرح سهام عدالت در کشور ما به ایستگاه آزادسازی نزدیک می‌شود، سیل عظیم مشمولانی که از مفاهیم مرتبط با بازار سرمایه و سهامداری بی‌اطلاع هستند، باید در خصوص سهام خود تصمیم‌گیری کنند؛ بنابراین رسالت و فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی به جامعه در خصوص این طرح بیشتر از قبل لازم و ضروری است. از سوی دیگر نکته مهم و قابل تأمل دیگر در خصوص سهام عدالت، آزادسازی این سهام و موانع و مشکلات موجود در این زمینه است که این روزها متولیان امر و مشمولان به این ایستگاه و اماواگرهای موجود در این خصوص رسیده‌اند. موضوعی که باعث شده تا در سراسر دنیا اجرای کوپن سهام یا به نوعی سهام عدالت دچار مشکل شده و به تجربه‌ای شکست‌خورده تبدیل شود.

براین اساس انجام امور کارشناسی و پژوهشی و همچنین فرهنگ‌سازی در خصوص سهام عدالت و آزادسازی آن، زمانی بیش‌ازپیش نمایان می‌شود که دیر یا زود آزادسازی سهام عدالت باید از مسیر بازار سرمایه اتفاق بیفتد و عدم آگاهی برخی از مسئولان و تصمیم‌گیران اقتصادی کشور و نیز عدم اطلاع ۵۰ میلیون مشمول از سازوکار معاملات در بازار سهام، این رسالت را بردوش اهل فن و محققان کشور در این زمینه می‌گذارد که تمام توان و تلاش خود را در راستای انجام امور پژوهشی در خصوص جنبه‌های مختلف مربوط به سهام عدالت و ارائه راهکار و پیشنهاد در این زمینه صرف کنند.

از این رو برآنیم در این کتاب به تبیین مفاهیم مربوط به سهام عدالت بپردازیم تا قدری از مصائب کاستی‌های صورت گرفته طی سال‌های گذشته در خصوص اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در جامعه و در پی آن عدم آگاهی افکار عمومی در این خصوص کم کنیم و با پرداختن به موانع و مشکلات آزادسازی این سهام از یک سو و نیز ارائه راهکارهایی در این زمینه، دست‌کم مرهم و درمانی باشیم بر درد آزادسازی این سهام و بهره‌مندی مشمولان از مزایای آن.

بدین منظور با توجه به اینکه از کوپن سهام در دنیا به‌عنوان یکی از شیوه‌های خصوصی‌سازی انبوه یادشده و مورد استفاده قرار گرفته است، در فصل اول این کتاب به‌اختصار به تبیین مفهوم خصوصی‌سازی، ضرورت‌ها، دلایل، اهداف و شیوه‌ها پرداخته‌شده و اشاراتی نیز به تاریخچه خصوصی‌سازی در جهان و ایران داشته‌ایم.

در فصل دوم این کتاب نیز نگاهی به پیشینه اجرای خصوصی سازی کوپنی یا همان کوپن سهام و همچنین بیان تجربه چند کشور در این زمینه داریم. علاوه بر این در فصل سوم هم به موضوع سهام عدالت، تاریخچه اجرای آن در کشور و... پرداخته شده است.

از سوی دیگر با توجه به اینکه از یک سو موضوعی که موجب شکست تجربه اجرای کوپن سهام در دنیا شده، مرحله آزادسازی است و از طرف دیگر در لایحه ساماندهی سهام عدالت نیز آزادسازی این سهام از طریق صندوق های سرمایه گذاری پیشنهاد و بر آن تأکید شده است، بنابراین فصل چهارم این کتاب به تبیین و تشریح صندوق های سرمایه گذاری، انواع آن به ویژه صندوق های قابل معامله، مزایا و ریسک های این نوع از صندوق های سرمایه گذاری، تجربه کشورها در خرید و فروش کوپن سهام در قالب صندوق های قابل معامله و... اختصاص یافته است.

در نهایت هم در فصل پنجم به چالش ها، موانع و راهکارهای آزادسازی سهام عدالت پرداخته شده است و به دلیل نقش غیر قابل انکار رسانه در موفقیت یا شکست هر طرح و قانونی به ویژه طرح سهام عدالت، در فصل ششم این کتاب به زمینه های استفاده از رسانه در راستای فعالیت های فرهنگی - تبلیغاتی جهت اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی که به عنوان سند مادر و بالادستی بحث خصوصی سازی و اجرای سهام عدالت در کشور مطرح می باشد، اشاره شده است.

همچنین فصل هفتم این کتاب به جمع بندی و ارائه پیشنهادات در خصوص آزادسازی سهام عدالت اختصاص یافته است و در نهایت پاسخ به پرسش های متداول در خصوص سهام عدالت و نیز اشاره به اصطلاحات و مفاهیمی چون کد معاملاتی و برخی مفاهیم عمومی و مرتبط با بازار سرمایه و صندوق های قابل معامله که در مرحله آزادسازی، مشمولان لازم است از آن ها اطلاع داشته باشند، هم پایان بخش مباحث این کتاب خواهد بود.

همچنین برخی از واژگان تخصصی و اصطلاحات مربوط به طرح سهام عدالت نیاز به ارائه توضیحات و تبیین بیشتر دارد که بیان آن ها در این مجموعه موجب افزایش حجم این کتاب شده و ممکن است از صبر و حوصله مخاطبان نیز خارج باشد؛ بنابراین پیشنهاد می شود مخاطبان گرامی در صورت تمایل برای آگاهی بیشتر در این خصوص به کتاب «دانشنامه خصوصی سازی و سهام عدالت» که توسط اینجانب نگاشته شده و به زودی منتشر خواهد شد، رجوع کنند.

نکته دیگر اینکه تمامی تصمیم گیران اقتصادی کشور از جمله نمایندگان مجلس که به ویژه در تصویب قوانین و مقررات مرتبط به آزادسازی سهام عدالت نقش مستقیم و ویژه ای دارند، اساتید و دانشجویان و پژوهشگران، اهالی بازار سرمایه به ویژه فعالان صنعت کارگزاری و شرکت ها و صنایع حاضر در بازار سرمایه و همچنین متولیان این بازار و از همه مهم تر عموم مردم و مشمولان سهام

عدالت از جمله مخاطبان این کتاب هستند.

همچنین این کتاب، در حالی بر پایه بیش از ۱۸ سال تجربه حضور و انجام امور کارشناسی، مطالعه و پژوهشی مؤلف در حوزه خصوصی سازی و سهام عدالت نهایی و منتشر شده است که لایحه ساماندهی این سهام روی میز نمایندگان مجلس قرار دارد و از این نظر هم می تواند اطلاعات مفیدی را در اختیار تصمیم گیران اقتصادی و نمایندگان مردم در مجلس قرار دهد.

در پایان ضمن تأکید بر این نکته که با وجود گستره و فراگیری شمول طرح توزیع سهام عدالت و نیز گذشت حدود ۱۲ سال از اجرایی شدن آن، تاکنون اقدامات پژوهشی و کارشناسی مکتوب اندکی در این خصوص صورت گرفته و به ثبت رسیده است، موارد مطرح شده در این کتاب را علاوه بر ایجاد بستری مناسب برای آگاهی مخاطبان به ویژه مشمولان سهام عدالت، فرصتی مغتنم برای انجام امور پژوهشی در خصوص سهام عدالت می دانیم.

از این رو از همه اهل فن و کارشناسان آگاه به موضوع سهام عدالت دعوت می شود ضمن بررسی این اثر و به نقد کشیدن آن و نیز انعکاس نظرات کارشناسی و پیشنهادات خود در خصوص جوانب مختلف مربوط به طرح سهام عدالت، علاوه بر رفع کاستی های احتمالی این کتاب، در غنی شدن بیشتر این اثر در چاپ های بعدی یاری رسان باشند.

همچنین از پدر و مادر بزرگوارم که به اینجانب مشق و درس زندگی و نوشتن آموختند، همسر و دختر عزیزم که در زمان نگارش این کتاب همراه بودند و نیز جناب آقای رضا هوشمند، مدیر محترم انتشارات مشق شب و همکاران گرامی شان که در چاپ و انتشار این اثر، یاری رسان بودند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

مهدی حاجی وند

تابستان ۱۳۹۷

منابع

References

منابع فارسی

- ابراهیم نژاد، علی و حقیقی، سامان. مروری بر تجربه دولت چین؛ با سهام عدالت چه می توان کرد؟. هفته نامه تجارت فردا. شماره ۱۲۵. ۲۲ اسفند ۱۳۹۳.
- ارزش صندوق های قابل معامله به عدد ۸۳ هزار میلیارد ریال رسید. بورس تهران. ۱۳۹۷.
- ارزش صندوق های قابل معامله در بورس های جهان به ۴۸۳۰ میلیارد دلار رسید. بورس تهران. ۱۳۹۶.
- اسکندری، رسول. سهام عدالت: ابهامات و الزامات. روزنامه سرمایه. شماره ۱۵۳. مورخ ۱۳۸۵/۰۱/۲۹.
- اکبری، حسین و داوری، دردانه. مدیریت خصوصی سازی. مرکز پژوهشی صنعتی آریانا. شرکت مشاوره مدیریتی درسا و نشر آتنا. ۱۳۸۰.
- ایروانی، محمدجواد. بررسی اقتصادی طرح سهام عدالت و ارائه پیشنهاد تکمیلی جهت موفقیت آن. مجموعه مقالات همایش ملی سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی. تهران. ۱۳۸۵.
- آخرین وضعیت صندوق های قابل معامله در بازار های جهانی منتشر شد. بورس تهران. ۱۳۹۷.
- آسیب شناسی طرح سهام عدالت. گروه تحقیقاتی. به سفارش معاونت مطالعات، برنامه ریزی و ارزیابی و مدیریت مطالعات و برنامه ریزی سازمان خصوصی سازی. ۱۳۸۶.
- آسیب های کلان و مهم کشور کدامند و چگونه برطرف می شوند. روزنامه تعادل. شماره ۱۵۰۷۰. ۱۵ فروردین ۱۳۹۷.
- بحرینی، سید صادق و محسنی، حسین. جعبه ابزار بورس. انتشارات بورس. ۱۳۹۴.
- بررسی تصویب نامه هیئت وزیران مبنی بر خروج ۲۰ درصدی سهام هفت شرکت بورسی پالایش نفت از فهرست شرکت های واگذار شده به طرح توزیع سهام عدالت و جایگزینی دو شرکت پالایشی غیربورسی. دفتر مطالعات اقتصاد بخش عمومی، معاونت پژوهش های اقتصادی مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی. ۱۳۹۵/۱۲/۲۴.
- پایگاه اطلاع رسانی سازمان خصوص سازی.
- پرداخت سود سهام عدالت غیرقانونی است. هفته نامه اطلاعات بورس. سال پنجم. اردیبهشت ۱۳۹۶. شماره ۱۹۴.
- پیرایش شیرازی نژاد، حسین و عسکری فیروزجائی، احسان. آسیب شناسی صنعت صندوق های قابل معامله در بازار سرمایه ایران. معاونت تحقیق و توسعه شرکت بورس اوراق بهادار تهران. آبان ماه ۱۳۹۵.
- تابلوی ETF فرابورس ایران (ETF برای همه). شرکت فرابورس ایران.
- تاج بر، علیرضا. صندوق های سرمایه گذاری. انتشارات بورس. چاپ دوم. ۱۳۹۶.
- تدوین استراتژی مالکیتی در سهام عدالت. هفته نامه اطلاعات بورس. شماره ۲۱۰۲۳۶. بهمن ۱۳۹۶.
- تصویب لایحه سهام عدالت تا پایان بهار. روزنامه همشهری. شماره ۷۳۴۲. ۲۰ اسفند ۱۳۹۶.
- جانسی، گوپال. خصوصی سازی در جنوب آسیا، حداقل نمودن پیامدهای منفی اجتماعی ناشی از تجدید ساختار. انتشارات شادرنگ. ۱۳۸۵.

- جعفری، پرپوش. (۱۳۸۹). مشارکت بخش خصوصی در آموزش و پرورش. انتشارات عترت نو. چاپ اول.
- جزئیات لایحه ساماندهی سهام عدالت. روزنامه همشهری. ۲۳ دی ۱۳۹۶.
- حاجی‌وند، مهدی. کوپن سهام راهی برای خصوصی سازی. خبرگزاری تسنیم. ۱۳۹۴.
- حاجی‌وند، مهدی. نقش مطبوعات در اجرای خصوصی سازی (سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی). انتشارات بورس. ۱۳۹۶.
- حسن خانی، پروین. ۱۳۸۶. سهام عدالت. ماهنامه بورس تهران، سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار. شماره ۶۱.
- حسنی صدآبادی، محمدحسین و شاه‌حسینی، سمیه. تحقق‌پذیری اهداف طرح توزیع سهام عدالت از نظر اجرای سیاست‌های کلی و قانون اصل (۴۴). پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، پرتال جامع علوم انسانی. ۱۳۸۸.
- حسینی هاشمی، سیدبهاء‌الدین. چالش‌های خصوصی سازی در ایران و اتحاد ملی. مجموعه مقالات همایش ملی اتحاد ملی، راهبردها و سیاست‌ها. مجمع تشخیص مصلحت نظام. پژوهشکده تحقیقات استراتژیک. انتشارات شادان. ۱۳۸۶.
- حسینی، مینا. آسیب‌شناسی برنامه سهام عدالت در روند خصوصی سازی. مجله اطلاعات سیاسی اقتصادی. مهر و آبان ۱۳۸۶.
- حقیقی، ایمان. تحلیلی بر واگذاری سهام عدالت. سال دوم. شماره ششم. مجله راهبرد یاس. سال ۱۳۸۵.
- حکیم شوشتری، ناهید؛ فاخانو، مهتاب و ارسطو، عبدالرضا. گزارش نظارتی نحوه اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی. دفتر مطالعات اقتصادی بخش عمومی، معاونت پژوهش‌های اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. آذرماه ۱۳۹۶.
- حیدری، احمد. خصوصی سازی در سرزمین الیگارش‌های روس، جابجایی مافیای قدرت از دولت به بخش خصوصی. ویژه‌نامه سرمایه. ۱۳۸۵.
- حیدری، محمد سعید. پیشنهاد آزادسازی سهام عدالت در قالب صندوق‌های «استریپ». پایگاه اطلاع‌رسانی ملت بازار. ۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۶.
- خصوصی سازی در لهستان. مرکز پژوهش‌های مجلس. اردیبهشت ۱۳۷۸.
- دلخوش، اسماعیل. از مزایا تا معایب؛ همه چیز درباره صندوق‌های سرمایه‌گذاری. روزنامه دنیای اقتصاد. شماره ۳۵۵۳. ۱۳۹۷، ۵، ۲۴.
- دوازده تخلف دولت در اجرای قانون اصل ۴۴ به قوه قضائیه ارسال شد. خبرگزاری مهر. ۴ بهمن ۱۳۹۶.
- ده ابهام اجرای طرح سهام عدالت. خبرگزاری تسنیم. ۱۳۹۶.
- رحیمی بروجردی، علیرضا. (۱۳۷۳). سیاست‌های اقتصاد کلان و اصلاحات ساختاری. انتشارات مؤسسه مطالعات پژوهش‌های بازرگانی. چاپ اول
- سامانه سهام عدالت.
- سه تخلف دولت در اجرای قانون سهام عدالت. خبرگزاری تسنیم. ۱۳۹۶.

- سهام عدالت و آثار آن بر اقتصاد ایران. مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی. ۱۳۹۵.
- سهام عدالت و راهکارهای آزادسازی آن. وزارت امور اقتصادی و دارایی. ۱۳۹۳.
- سهام عدالت. ماهیت و سیاست‌ها. حورا خاکدامن. انتشارات روزبهان. ۱۳۸۵.
- سیمونتی، مارکو؛ اشترین، سول و بوهم، آندریا. حکمرانی صندوق‌های خصوصی‌سازی. تجربه جمهوری چک، لهستان و اسلونی. مترجم: محمد صفار. انتشارات عزیزستان. ۱۳۹۴.
- شناخت صندوق‌های قابل معامله در بورس. معاونت مطالعات اقتصادی و توسعه بازار شرکت بورس اوراق بهادار تهران. ۱۳۸۷.
- صندوق‌های قابل معامله در بورس (نگارش اول). معاونت مطالعات اقتصادی و توسعه بازار شرکت بورس اوراق بهادار تهران. اسفند ۱۳۸۷.
- صندوق‌های قابل معامله در بورس؛ عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در نیمه نخست سال ۱۳۹۶ (دوره ۱). گروه مؤلفان شرکت پردازش اطلاعات مالی پارت. انتشارات فرهنگ. ۱۳۹۶.
- عمده‌ترین مسائل کشور؛ اولویت‌ها و راهبردهای مجلس شورای اسلامی در دوره دهم. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. ۱۳۹۵.
- عمران، هوشنگ. تحلیل عملکرد طرح سهام عدالت. فصل‌نامه سیاست‌های مالی و اقتصادی (ویژه‌نامه کارنامه اقتصادی دولت). سال یکم. شماره ۲. تابستان ۱۳۹۲.
- فلاح تفتی، زینب و کاویانی، کورش. بررسی تأثیرات تصویب قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه بر حقوق مالی دارندگان سهام عدالت. مجله حقوقی دادگستری، سال هفتاد و هفتم. شماره ۸۴. زمستان ۱۳۹۲.
- قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران. مصوب آذرماه ۱۳۸۴.
- قانون توسعه بازارها و نهاد‌های مالی جدید در راستای تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی. مصوب آذرماه ۱۳۸۸.
- کابلی‌زاده، احمد. خصوصی‌سازی مردمی، کارایی همراه با عدالت. نشر مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. ۱۳۸۴.
- کارنامه هشت ساله سهام عدالت. ماهنامه بورس. شماره ۱۰۳.
- کمیجانی، اکبر. (۱۳۸۲). ارزیابی عملکرد سیاست‌های خصوصی‌سازی در ایران. انتشارات معاونت اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی. چاپ اول.
- کوچکی، علی. چالش‌ها و الزامات خصوصی‌سازی با تأکید بر طرح توزیع سهام عدالت. فصل‌نامه دانش حسابرسی. سال چهاردهم. شماره ۵۵. تابستان ۱۳۹۳.
- کیان‌پور، سعید. بررسی اقتصادی سهام عدالت و مقایسه با تجربیات سایر کشورها. نشریه بررسی‌های بازرگانی. شماره ۴۵. بهمن و اسفند ۱۳۸۹.
- گانیک، جیمز پاتریک. درک دموکراسی، رویکردی برانتخاب عمومی (تحلیل اقتصادی نهاد‌های سیاسی). مترجمان: رنانی، محسن و خضری، محمد. چاپ: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور. ۱۳۸۵.
- گزارش کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در مورد نحوه اجرای

- قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی. ۱۳۹۶.
- لطفی، هدیه. کارنامه صندوق‌های سرمایه‌گذاری در سال ۹۶. روزنامه دنیای اقتصاد. شماره ۴۳۰۰، ۱، ۲۰، ۱۳۹۷.
- مجموعه قوانین و مقررات اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی. جهاد دانشگاهی صنعتی امیرکبیر. ۱۳۹۱.
- مجموعه قوانین و مقررات و مصوبات مرتبط با طرح توزیع سهام عدالت. اسمعیل مختاری دولت‌آبادی. انتشارات عزیزستان. ۱۳۹۵.
- محسنی، حسین. صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله (ETFs). انتشارات بورس. ۱۳۹۴.
- مستشار، سعید. الفبای بورس. انتشارات بورس. ۱۳۹۲.
- معرفی طرح توزیع سهام عدالت به همراه مقررات، دستورالعمل‌ها و چارچوب اجرایی طرح. سازمان خصوصی‌سازی. لیتوگرافی پارت گرافیک. ۱۳۸۵.
- موسوی بیوکی، سیدمحمد مهدی. سایه روشن کوپن خصوصی‌سازی (سهام عدالت) بر اساس سیستم ووچرز. روزنامه دنیای اقتصاد. شماره ۱۱۲۹. ۲۵/۰۹/۱۳۸۵.
- موسوی بیوکی، سیدمهدی؛ کوزه‌چی، هادی و کسایی، حسین. بررسی تطبیقی اجرای طرح سهام عدالت در کشورهای منتخب. مجله اطلاعات سیاسی اقتصادی. شماره ۲۴۲. ۱۳۸۶.
- میدری، احمد. چرا خصوصی‌سازی و ایده سهام عدالت به نتیجه نرسید/ خصوصی‌سازی، کوپن و سرنوشت سهام عدالت. اقتصادی ایرانی. ۱۳۹۱.
- میدری، احمد. خصوصی‌سازی، کوپن و سرنوشت سهام عدالت. ۱۳۹۱.
- میدری، احمد. دلایل نظری در خصوصی‌سازی مردمی. روزنامه شرق. شماره ۷۱۳. ۱۴ اسفندماه ۱۳۸۴.
- نعمتی، مصطفی. سهام عدالت و شائبه رفتارهای پوپولیستی؛ آیا تقسیم سود سهام عدالت سیاسی است؟ هفته‌نامه تجارت فردا. شماره ۲۰۰. ۲۲ آبان ۱۳۹۵.
- نقدی بر طرح کوپن سهام: مالکی فراگیر یا کوپن سهام. روزنامه شرق. ۲۴/۷/۱۳۸۴.
- ویژه‌نامه آئین رونمایی ساماندهی طرح سهام عدالت. به سفارش سازمان خصوصی‌سازی. هفته‌نامه بازار امروز. ۱۳۹۵.
- همه چیز درباره معاملات آنلاین اوراق بهادار. شبکه خبری اقتصاد و بانک ایران (ایینا). ۱۳۹۷.

منابع انگلیسی

- Anderson, Christopher W., Tomas Jandik, and Anil K. Makhija. "Determinants of Foreign Ownership in Newly Privatized Companies in Transition Economies." *Financial Review* 36 (2001): 161–176.
- Aussenegg, Wolfgang; *Going Public in Poland: Case-by-Case Privatizations, Mass Privatization and Private Sector Initial Public Offerings*; Vienna University of Technology, Department of Finance; First Draft: July 1999

- Bennett, John and others; Privatization Methods and Economic Growth; Department of Economics and Finance, Brunel University; 2004
- Boland, Vincent, and Kevin Done. "Economic Reforms Still to be Completed." The Financial Times 14 May 1997, Edition 1.:1.
- Boycko, Maxim, Andrei Shleifer, and Robert W. Vishny. "Voucher Privatization." Journal of Financial Economics 35 (1994): 249– 266.
- Burgeat ,Eric and Nestor, Stilpon.; "Corporate Governance in Romania"; The Corporate Affairs Division of the OECD; OECD2001.
- Earle ,John S. ; "Privatization Methods and Productivity Effectsin Romanian Industrial Enterprises"; Upjohn Institute Staff Working Paper No. 0281 –; Budapest University of Economic Sciences; April 2002.
- Earle,John S.; Post-Privatization Ownership Structure and Productivity in Russian Industrial Enterprises; Stockholm School of Economics Central European University; First draft 1997
- Ellerman,David. Voucher Privatization with Investment Funds : An Institutional AnalysisWorld Bank Working Papers #1924
- Exchange–Traded Funds (ETFs). U.S. Securities and Exchange Commission. Retrieved 8 November 2013.
- Introduction To Exchange–Traded Funds, Investopedia,
- Kaufmann,Daniel; Siegelbaum Paul; Privatization and Corruption in Transition Economies; Journal of International Affairs, Vol. 50, No. 2 ; Columbia University.
- Kennet ,David ; A New View of Comparative Economics ; Thomson Learning,1999.
- OECD Economic survey :Romania, 2002.
- Privatization and Restructuring in Central and Eastern Europe. World Bank Group NoteNumber 123. <http://www.worldbank.org/html/fpd/notes/123123/summary.html> July 1997
- Schekulin ,Manfred and Dobran, Cosmin; "OECD Investment Policy Reviews in Romania"; OECD 2005.
- State Street Global Advisors and Knowledge@Wharton, ETFs Changing the Way Advisors Do Business, According to State Street and Wharton Study, Business Wire (June 10, 2008).
- The Impact of Exchange Traded Products on the Financial Advisory Industry : A Joint Study of State Street Global Advisors and Knowledge@Wharton (2008).
- Watkins, Thayer; Privatization in Poland; SAN JOS, STATE UNIVERSITY ECONOMICS DEPARTMENT .